

ВЕРХОВНИЙ СУД

вул. П. Орлика, 8, м. Київ, 00011, тел. (044) 207 35 46; тел./факс (044) 253 86 20
e-mail: inbox@supreme.court.gov.ua
Код ЄДРПОУ 41721784

Апеляційним загальним судам
Апеляційним адміністративним судам
Апеляційним господарським судам

Верховний Суд у межах компетенції приділяє значну увагу питанням реалізації Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, а також застосуванню практики Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ). Положення вказаної Конвенції та правові позиції ЄСПЛ, викладені в рішеннях цього міжнародного судового органу, Верховний Суд ураховує під час здійснення правосуддя.

З метою забезпечення апеляційних та місцевих судів методичною інформацією з питань правозастосування надсилаємо копію аналітичного огляду рішень ЄСПЛ, постановлених проти України, що набули статусу остаточного в III кварталі 2024 року.

Задля дотримання прав людини та основоположних свобод під час здійснення правосуддя, недопущення їх обмежень або порушень просимо врахувати висновки рішень ЄСПЛ й довести їх до відома суддів першої та апеляційної інстанцій.

Додаток: на 36 арк. в 1 прим.

Перший заступник
керівника Апарату

Расім БАБАНЛИ

Світлана ГАВРИЛЮК (594 54 13)

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ
УКРАЇНИ**
Мін'юст

Верховний Суд

вул. Архітектора Городецького, 13, м. Київ, 01001
тел.: (044) 364-23-93, факс: (044) 271-17-83
E-mail: callcentre@minjust.gov.ua,
themis@minjust.gov.ua,
Web: <http://www.minjust.gov.ua>,
код згідно з ЄДРПОУ 00015622

Аналітичний огляд рішень Європейського суду з прав людини, що набули статусу остаточного у III кварталі 2024 року

Аналітичний огляд надсилається на виконання статті 14 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» та містить аналіз обставин, які призвели до визнання Європейським судом з прав людини (далі – Європейський суд) порушень Україною положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція).

I. Щодо порушення статті 5 (право на свободу та особисту недоторканість) Конвенції

Порушення статті 5 Конвенції встановлено у рішеннях Європейського суду у справах «Владика та інші проти України» (заява № 26341/17 та 3 інші заяви, рішення від 04.07.2024), «Оболончик та інші проти України» (заява № 19532/23 та 2 інші заяви, рішення від 04.07.2024), «Любомирченко та Ришко проти України» (заяви № 13306/23 та № 15079/23, рішення від 04.07.2024), «Коритко та інші проти України» (заяви № 35716/16 та інші заяви, рішення від 04.07.2024), «Дергач та Філіппов проти України» (заяви № 205/22 та № 27823/23, рішення від 18.07.2024), «Сириця та інші проти України» (заява № 18261/23 та 2 інші заяви, рішення від 05.09.2024), «Гаврилюк проти України» (заяви № 19612/23 та № 33083/23, рішення від 05.09.2024), «Ритіков проти України» (заява № 52855/19, рішення від 23.05.2024, набуло статусу остаточного 23.08.2024), «Спаріш та Куцманд проти України» (заяви № 49709/18 і № 49870/18, рішення від 12.09.2024).

Обставини, що призвели до порушення Конвенції:

- 1) незаконне затримання/тримання під вартою, а також затримка у звільненні заявника після внесення застави (рішення *Владика та інші проти України*, *Ритіков проти України*, *Оболончик та інші проти України*, *Спаріш та Куцманд проти України*);
- 2) надмірна тривалість тримання під вартою під час досудового розслідування (рішення *Любомирченко та Ришко проти України*,

СЕД АСКОД
Міністерство юстиції України
№ 144539/5.2.2/22-24 від 18.10.2024
Підписувач Сокоренко Маргарита Степанівна
Сертифікат 382367105294AF9704000000AFB100008CE2F302
Лійсний з 09.10.2024 11:53:07 по 09.10.2025 11:53:07

ВЕРХОВНИЙ СУД

№3161/0/1-24 від 21.10.2024

Коритко та інші проти України, Дергач та Філіппов проти України, Сириця та інші проти України, Гаврилюк проти України, Спарши та Куцманд проти України);

- 3) тривалий перегляд законності тримання під вартою (рішення *Сириця та інші проти України, Гаврилюк проти України);*
- 4) відсутність забезпеченого правовою санкцією права на відшкодування за незаконне затримання та тримання під вартою (рішення *Ритіков проти України, Спарши та Куцманд проти України).*

Для вирішення встановлених Європейським судом проблем **пропонуємо:** під час обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою брати до уваги наявність в Україні системної проблеми неналежних умов тримання під вартою, констатованої у групі справ «Невмержицький/Мельник/Сукачов проти України» (заява № 54825/00), та незаконної, надмірної і необґрунтованої тривалості тримання під вартою, констатованої у групі справ «Ігнатов проти України» (заява № 40583/15, рішення від 15.12.2016, набуло статусу остаточного 15.03.2017);

у кожному випадку розглядати можливість обрання запобіжного заходу, альтернативного тримання під вартою;

не допускати надмірно тривалого розгляду клопотань про зміну або скасування запобіжного заходу підозрюваному/обвинуваченому;

брати до уваги висновки Комітету міністрів Ради Європи (далі – КМ РЄ), викладені у рішенні за результатами останнього розгляду групи справ «Ігнатов проти України» <https://search.coe.int/cm/eng?i=0900001680b0499c>, відповідно до яких позитивною відзначена тенденція зменшення судових рішень, які санкціонують тримання під вартою.

Довідково: про встановлені Європейським судом порушення Конвенції було повідомлено Кабінет Міністрів України, а також поінформовано Апарат Верховної Ради України.

II. Щодо порушення статті 6 (право на справедливий суд) Конвенції

Порушення статті 6 Конвенції встановлено у рішеннях Європейського суду у справах «Любомирченко та Ришко проти України» (заяви № 13306/23 та № 15079/23, рішення від 04.07.2024), «Кривченко та Олійник проти України» (заяви № 58568/17 та № 22219/18, рішення від 04.07.2024), «Дериглазов та інші проти України» (заява № 4325/22 та 6 інших заяв, рішення від 18.07.2024), «Дергач та Філіппов проти України» (заяви № 205/22 та № 27823/23, рішення від 18.07.2024), «Буглов та інші проти України» (заява № 28467/18 та 6 інших заяв, рішення від 18.07.2024), «Шпитальний та інші проти України» (заява № 52921/21 та 5 інших заяв, рішення від 05.09.2024), «Гаврилюк проти України» (заяви № 19612/23 та № 33083/23, рішення від 05.09.2024), «Бурда та інші проти України» (заява № 43007/13 та 11 інших заяв, рішення від 05.09.2024), «Л.Т. проти України» (заява № 13459/15, рішення від 06.06.2024,

набуло статусу остаточного 06.09.2024), «Спарши та Куцманд проти України» (заяви № 49709/18 і № 49870/18, рішення від 12.09.2024).

Обставини, що призвели до порушення Конвенції:

- 1) надмірна тривалість кримінальних/цивільних проваджень (рішення *Любомирченко та Ришко проти України, Дериглазов та інші проти України, Дергач та Філіппов проти України, Буглов та інші проти України, Шпитальний та інші проти України, Гаврилюк проти України, Бурда та інші проти України, Спарши та Куцманд проти України*);
- 2) обмеження у доступі до суду у зв'язку з необґрунтованістю або недостатньою вмотивованістю судового рішення (рішення *Кривченко та Олійник проти України*);
- 3) загальна справедливість кримінального провадження була підірвана з огляду на відсутність заявниці у судових засіданнях, низьку якість наданої правової допомоги та відсутність доступу до апеляційного оскарження (рішення *Л.Т. проти України*).

Для вирішення встановлених Європейським судом проблем **пропонуємо** забезпечити апеляційні та місцеві суди методичною інформацією з питань правозастосування та вжити відповідні заходи для забезпечення:

дотримання розумних строків судового розгляду справ, що є складовою ефективного правосуддя;

забезпечувати обов'язкову участь у засіданні осіб, щодо яких розглядається питання застосування примусових заходів медичного характеру, а також з огляду на стан здоров'я особи забезпечувати їхню присутність у засіданнях під час розгляду кримінальних справ;

під час ухвалення рішень дотримуватися вимог щодо законності, обґрунтованості та вмотивованості судового рішення.

Довідково: про встановлені Європейським судом порушення Конвенції було повідомлено Кабінет Міністрів України, а також поінформовано Апарат Верховної Ради України.

III. Щодо порушення статті 8 (право на повагу до приватного і сімейного життя) Конвенції

Порушення статті 8 Конвенції було констатовано у рішеннях Європейського суду у справах «С.В.М. проти України» (заява № 40106/15, рішення від 12.09.2024), «Пінчук проти України» (заява № 72777/13, рішення від 12.09.2024), «Миронюк проти України» (заява № 22566/14, рішення від 12.09.2024), «Мороз проти України» (заява № 63648/14, рішення від 12.09.2024).

Обставини, що призвели до порушення Конвенції:

- 1) видана заявнику працівниками міліції довідка про несудимість свавільно та без необхідності розголосила конфіденційну інформацію щодо його погашеної судимості (*С.В.М. проти України*);

2) незаконне збирання роботодавцем заявника стосовно нього медичної інформації становило втручання у його право на повагу до приватного життя (рішення *Пінчук проти України*);

3) виселення заявників із житла, яке знаходилося у державній та комунальній власності, становило втручання в їхнє право на повагу до житла (рішення *Миронюк проти України*, *Мороз проти України*).

Для вирішення встановлених Європейським судом проблем пропонуємо забезпечити апеляційні та місцеві суди методичною інформацією з питань правозастосування та вжити відповідні заходи для забезпечення:

справедливого балансу між правами осіб та нагальною потребою суспільства під час розгляду справ, які стосуються персональних даних/конфіденційної інформації про осіб;

конституційного права на повагу до приватного життя під час розгляду справ, які стосуються інформації про стан здоров'я, факт звернення за медичною допомогою, діагноз, а також про відомості, одержані при медичному обстеженні осіб;

недопущення порушення права осіб на повагу до їхнього житла та прийняття необґрунтованих рішень, без належної оцінки обставин справи.

Довідково: про встановлені Європейським судом порушення Конвенції було повідомлено Кабінет Міністрів України.

IV. Щодо порушення статті 13 (право на ефективний засіб юридичного захисту) Конвенції

Порушення статті 13 Конвенції було констатовано у рішеннях Європейського суду у справах «*Оболончик та інші проти України*» (заява № 19532/23 та 2 інші заяви, рішення від 04.07.2024), «*Любомирченко та Ришко проти України*» (заяви № 13306/23 та № 15079/23, рішення від 04.07.2024), «*Килихевич проти України*» (заява № 43958/15, рішення від 04.07.2024), «*Матюшонок проти України*» (заява № 34590/06, рішення від 11.07.2024), «*Дериглазов та інші проти України*» (заява № 4325/22 та 6 інших заяв, рішення від 18.07.2024), «*Дергач та Філіппов проти України*» (заяви № 205/22 та № 27823/23, рішення від 18.07.2024), «*Буглов та інші проти України*» (заява № 28467/18 та 6 інших заяв, рішення від 18.07.2024), «*Шпитальний та інші проти України*» (заява № 52921/21 та 5 інших заяв, рішення від 05.09.2024), «*Гаврилюк проти України*» (заяви № 19612/23 та № 33083/23, рішення від 05.09.2024), «*Бурда та інші проти України*» (заява № 43007/13 та 11 інших заяв, рішення від 05.09.2024).

Обставини, що призвели до порушення Конвенції:

1) відсутність ефективного засобу юридичного захисту щодо скарг на надмірну тривалість кримінальних/цивільних проваджень (рішення *Любомирченко та Ришко проти України*, *Дериглазов та інші проти України*, *Дергач та Філіппов проти України*, *Буглов та інші проти*

України, Шпитальний та інші проти України, Гаврилюк проти України, Бурда та інші проти України);

2) відсутність ефективного засобу юридичного захисту щодо скарг на неналежні умови тримання під вартою в установах ДКВС України (рішення *Оболончик та інші проти України, Килихевич проти України, Матюшонок проти України*).

Для вирішення встановлених Європейським судом проблем пропонуємо вжити заходів для:

недопущення надмірно тривалого розгляду справ суддями;
належного розгляду скарг на неналежні умови тримання під вартою в установах ДКВС України.

Довідково: про встановлені Європейським судом порушення Конвенції було повідомлено Кабінет Міністрів України, а також поінформовано Апарат Верховної Ради України.

V. Щодо порушення статті 1 Першого протоколу (захист права власності) до Конвенції

Порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції було констатовано у рішенні Європейського суду у справі «*Гануцак проти України*» (заява № 40776/16, рішення від 29.08.2024) у зв'язку з незаконним втручанням органів державної влади у право заявника мирно володіти своїм майном через накладення штрафу у поєднанні з конфіскацією транспортного засобу.

Для вирішення встановлених Європейським судом проблем пропонуємо: забезпечити неухильне дотримання суддями вимог Конвенції, практики Європейського суду та національного законодавства з метою ретельного та об'єктивного розгляду аргументів заявників під час розгляду справ про адміністративні правопорушення;

суддям не допускати прийняття необґрунтованих рішень, без належної оцінки обставин справи.

Довідково: про встановлені Європейським судом порушення Конвенції було повідомлено Кабінет Міністрів України.

VI. Щодо порушення статті 2 Протоколу 4 (свобода пересування) до Конвенції

Порушення статті 2 Протоколу 4 до Конвенції було констатовано у рішенні Європейського суду у справі «*Шпитальний та інші проти України*» (заява № 52921/21 та 5 інших заяв, рішення від 05.09.2024) у зв'язку з надмірною тривалістю застосування підписки про невиїзд.

Для вирішення встановлених Європейським судом проблем пропонуємо: забезпечити неухильне дотримання та ефективне застосування судами положень чинного національного законодавства, Конвенції та практики Європейського суду під час обрання запобіжного заходу;

у кожному випадку переглядати доцільність тривалого застосування запобіжного заходу.

Довідково: про встановлені Європейським судом порушення Конвенції було повідомлено Кабінет Міністрів України.

З перекладами українською мовою вказаних рішень Європейського суду можна ознайомитися на офіційному сайті Міністерства юстиції України (<https://minjust.gov.ua/m/rishennya-schodo-ukraini-vineseni-evropeyskim-sudom-z-prav-lyudini>) та на офіційному сайті Європейського суду HUDOC (<https://hudoc.echr.coe.int/eng>).

Додаток: копії стислих викладів рішень.

**Уповноважений у справах
Європейського суду з прав людини**

Маргарита СОКОРЕНКО

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ДЕРИГЛАЗОВ ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF DERIGLAZOV AND OTHERS v. UKRAINE)

(Заява № 4325/22 та 6 інших заяв)

Стислий виклад рішення від 18 липня 2024 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 1 статті 6 та статтею 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на надмірну тривалість кримінальних проваджень та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд дійшов висновку, що тривалість проваджень на національному рівні у цих справах була надмірною і не відповідала вимозі «розумного строку» та, що у заявників не було ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цими скаргами та констатував порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. *Вирішує* об'єднати заяви;

2. *Оголошує* прийнятними скарги;

3. *Постановляє*, що ці скарги свідчать про порушення пункту 1 статті 6 та 13 Конвенції у зв'язку з тривалістю кримінальних проваджень та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим;

4. *Постановляє*, що:

(a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «С.В.М. ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF S.V.M. V. UKRAINE)
(Заява № 40106/15)

Стислий виклад рішення від 12 вересня 2024 року

Справа стосується, як стверджувалося, незаконного та невиправданого розголошення інформації про погашену судимість заявника у довідці про несудимість.

У лютому 2012 року ГУМВС України у Львівській області за заявою заявника надало йому довідку про несудимість, в якій було посилення на статтю 89 Кримінального кодексу України (далі – КК України) та зазначалося, що заявник вважається таким, що не має судимості.

Заявник звернувся із заявою про вилучення посилення на статтю 89 КК України, оскільки ця довідка була потрібна йому для працевлаштування, а посилення на статтю 89 КК України робило очевидним для будь-кого, хто переглянув би довідку, що він мав судимість, що, у свою чергу, ставило його у невідгідне становищі на ринку праці.

ГУМВС України у Львівській області відмовило заявнику, посилаючись на спільний наказ Міністерства внутрішніх справ України та Державного департаменту України з питань виконання покарань від 23 серпня 2002 року № 823/188 (далі – наказ № 823/188), пункт 9.9 якого передбачав, зокрема, що довідки про несудимість мали видаватися із урахуванням вимог статті 89 КК України.

Заявник подав позов проти ГУМВС України у Львівській області, вимагаючи зобов'язати працівників міліції змінити текст довідки. Заявник стверджував, що розголошення конфіденційної інформації, яка містилася у довідці, не було необхідним в контексті пошуку роботи та становило порушення статті 32 Конституції України та статті 14 Закону України «Про захист персональних даних», а також, що жодна частина наказу № 823/188 не містила будь-якого положення, яке б вимагало розголошення інформації про погашену судимість.

Львівський окружний адміністративний суд відмовив у задоволенні позову заявника, постановивши, в тому числі, що працівники міліції діяли відповідно до законодавства України. Львівський апеляційний адміністративний суд залишив без задоволення апеляційну скаргу заявника, підтримавши висновки та обґрунтування суду першої інстанції, а Вищий адміністративний суд України відмовив у відкритті касаційного провадження за касаційною скаргою заявника.

З 2012 року чинна нормативно-правова база змінилася. Зокрема, новий наказ Міністерства внутрішніх справ України від 30 березня 2022 року № 207 передбачав, що суб'єкти даних могли запитувати «повну» або «скорочену» версії довідок про несудимість, залежно від мети їхнього запиту.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за статтями 8 і 14 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) та статтею 1 Протоколу № 12 до Конвенції на те, що видана йому працівниками міліції довідка про несудимість свавільно та без необхідності розголосила конфіденційну інформацію щодо його погашеної судимості.

Розглянувши скаргу заявника за статтею 8 Конвенції, Європейський суд зазначив, що сторони не заперечували, що спосіб, у який була сформульована довідка про несудимість, давала читачеві зрозуміти, що заявник раніше був засуджений за кримінальне правопорушення. Беручи до уваги принципи, розроблені у відповідній практиці, Європейський суд дійшов висновку, що розголошення інформації про попередню судимість заявника у довідці про несудимість являло собою обробку конфіденційних персональних даних стосовно нього та становило втручання в його право на повагу до приватного життя, захищене статтею 8 Конвенції, та констатував порушення цього положення Конвенції.

Щодо скарг заявника за статтею 14 Конвенції та статтею 1 Протоколу № 12 до Конвенції Європейський суд, беручи до уваги підстави встановлення порушення у зв'язку зі скаргою за статтею 8 Конвенції, дійшов до висновку, що він розглянув основні юридичні питання і немає потреби розглядати ці скарги окремо.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* прийнятною скаргою, подану за статтею 8 Конвенції;
2. *Постановляє*, що було порушено статтю 8 Конвенції;
3. *Постановляє*, що немає потреби розглядати питання прийнятності та суті скарг за статтею 14 Конвенції та статтею 1 Протоколу № 12 до Конвенції;
4. *Постановляє*, що:

(a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику 3 500 (три тисячі п'ятсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди; ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

4. Відхиляє решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.»

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ОБОЛОНЧИК ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF OBOLONCHUK AND OTHERS v. UKRAINE)
(Заява № 19532/23 та 2 інші заяви)

Стислий виклад рішення від 04 липня 2024 року

Заявники трималися під вартою у різних установах Державної кримінально-виконавчої служби України.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за статтями 3 та 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на неналежні умови тримання їх під вартою та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим. У заяві № 33688/23 заявник висунув інші скарги, які також порушували питання за Конвенцією.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд нагадав, що під час встановлення, чи є умови тримання такими, «що принижують гідність» у розумінні статті 3 Конвенції, серйозний брак простору у в'язничних камерах вважається дуже впливовим чинником та може становити порушення як сам собою, так і в сукупності з іншими недоліками. Посилаючись на свою попередню практику у справах проти України, Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі умови тримання заявників під вартою були неналежними, а також, що заявники не мали у своєму розпорядженні ефективного засобу юридичного захисту та констатував порушення статей 3 і 13 Конвенції.

Розглянувши інші скарги у заяві № 33688/23, Європейський суд, посилаючись на свою відповідну усталену практику, дійшов висновку, що ці скарги також свідчать про порушення положень Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* заяви прийнятними;
3. *Постановляє*, що ці заяви свідчать про порушення статей 3 і 13 Конвенції у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту;
4. *Постановляє*, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю у додатку);
5. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «МОРОЗ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF MOROZ v. UKRAINE)
(Заява № 63648/14)

Стислий виклад рішення від 12 вересня 2024 року

Справа стосується, як стверджувалося, незаконного та необґрунтованого виселення заявниць із квартири, яка знаходилася у державній власності та яку вони вважали своїм житлом.

У 2012 році заявниці звернулися з позовом до Львівської обласної ради та одного із її управлінь з вимогою визнати право власності на квартиру, розташовану в будівлі обласної бібліотеки, за набувальною давністю. Відповідно до архівних документів спірні приміщення були реконструйовані як помешкання. Квартира перебувала у власності їхньої сім'ї з 1951 року, коли вона була виділена як житло їхньому родичу.

З того часу родина заявниць сплачувала всі належні платежі за квартиру, повністю відремонтувала за власний кошт приміщення. Заявниці також були офіційно зареєстровані як мешканці квартири у 1973 та 1990 роках відповідно. Хоча друга заявниця мала інше місце проживання, перша заявниця завжди займала спірні приміщення, вважаючи квартиру своїм єдиним житлом.

Рада подала зустрічний позов, вимагаючи виселити заявниць з приміщень бібліотеки на тій підставі, що будівля бібліотеки належала місту, а приміщення, які вони займали, не були частиною житлового фонду, тому заявниці не мали законних підстав для облаштування в них свого житла.

У квітня 2013 року Личаківський районний суд міста Львова залишив без задоволення обидва позови, погодившись із радою, що відповідно до застосовного законодавства заявниці не мали права займати спірні приміщення. Водночас суд встановив, що ці приміщення *de facto* становили їхнє житло, і що перша заявниця не мала іншого місця проживання.

Обидві сторони подали апеляційні скарги. Апеляційний суд Львівської області відхилив скаргу заявниць і задовольнив скаргу, подану радою. Він встановив, що оскільки спірні приміщення ніколи не були належним чином визнані як «житлові» відповідно до застосовного законодавства, вони не могли кваліфікуватися як «житло» заявниць. Таким чином, рада, як законний власник будівлі бібліотеки, мала право витребувати нежитлові приміщення, які становили невіддільну частину будівлі та були зайняті заявницями без будь-яких законних підстав.

У касаційній скарзі заявниці додатково до своїх попередніх аргументів зазначили, що суди двох інстанцій відхилили подібний позов про виселення, поданий радою проти їхніх сусідів, які перебували в ідентичній ситуації та займали сусідню службову квартиру у тій же бібліотеці. У справі сусідів суди визнали, що попри формальний статус їхньої квартири як «нежитлових приміщень», її мешканці та бібліотека перебували у *de facto* договірних відносинах на підставі договору оренди житла.

Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ (далі – Вищий спеціалізований суд України) відхилив касаційну скаргу заявниць, встановивши, що апеляційний суд правильно вирішив їхній спір.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявниці скаржилися за статтями 6 та 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), що їх свавільно та несправедливо зобов'язали виселитися з їхнього житла. Європейський суд дійшов висновку, що ці скарги підлягають розгляду лише за статтею 8 Конвенції.

Розглядаючи справу заявниць, Європейський суд зазначив, що апеляційний суд зобов'язав заявниць виселитися зі спірних приміщень лише на тій підставі, що ці приміщення були зареєстровані як «нежитлові», без аналізу конкретної ситуації заявниць. Зокрема, апеляційний суд не розглянув аргументи заявниць, що спірні приміщення були спочатку надані їхній сім'ї радою за більш ніж шістьдесят років до розгляду питання про надання права власності, щоб бути місцем їхнього проживання, і заявниці офіційно облаштували та зареєстрували в них своє житло, відремонтували за власний кошт і сплачували різні платежі як *de facto* наймачі протягом усього

періоду свого проживання. Апеляційний суд також не прокоментував твердження заявниць, що збереження цього житла було життєво важливим питанням для них.

Вищий спеціалізований суд України відхилив касаційну скаргу заявниць, не розглянувши ці питання.

З огляду на зазначене Європейський суд дійшов висновку, що апеляційний суд не навів достатні підстави, аби довести існування нагальної суспільної потреби у спірному рішенні про виселення або обґрунтованість пропорційності такого виселення для цілей статті 8 Конвенції та констатував порушення статті 8 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* заяву прийнятною;
2. *Постановляє*, що було порушено статтю 8 Конвенції.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «КРИВЧЕНКО ТА ОЛІЙНИК ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF KRYVCHENKO AND OLIYNYK v. UKRAINE)

(Заяви № 58568/17 та № 22219/18)

Стислий виклад рішення від 04 липня 2024 року

Предмет провадження на національному рівні першого заявника стосувався перерахунку пенсії йому як колишньому працівнику міліції на підставі нового законодавства про Національну поліцію України, а другого заявника – спору з приватними особами щодо права власності та фактичного контролю над квартирою.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на необґрунтованість або недостатню вмотивованість судового рішення.

Європейський суд нагадав, що відповідно до його тривалої та усталеної практики він не має діяти як суд четвертої інстанції, а тому не ставитиме під сумнів рішення національних судів за пунктом 1 статті 6 Конвенції, якщо тільки їхні висновки не вважаються свавільними або явно необґрунтованими.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд дійшов висновку, що національні суди не виконали свого обов'язку обґрунтувати свої рішення та не розглянули відповідні та важливі аргументи, висунуті заявниками. Зокрема, у справі першого заявника Європейський суд зазначив, що апеляційний суд не навів підстав, чому на чітке прохання заявника він не міг дати вказівку поліції скласти довідку про новий розмір грошового забезпечення, яка б стала підставою для перерахунку пенсії. Загалом апеляційний суд зробив право заявника на перерахунок його пенсії залежним від обміну інформацією між органами державної влади, таким чином практично унеможлививши отримання заявником належного йому перерахунку пенсії та не врахувавши суті його вимог.

Щодо справи другого заявника Європейський суд вказав, що суди не прокоментували доводи заявника, що два договори про оренду квартири від 28.05.2008 та 05.06.2008 відрізнялися і в другому провадженні він домагався визнання недейсним саме договору від 28.05.2008. Суди не прокоментували, чому закриття провадження у зв'язку з мировою угодою щодо договору від 05.06.2008 перешкоджало розгляду позову щодо іншого договору.

Європейський суд дійшов висновку, що заявники були позбавлені свого права на вмотивоване судове рішення та констатував порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *«Вирішує об'єднати заяви;*
2. *Вирішує, що пані Олена Леонідівна Кривченко, вдова заявника у заяві № 58568/17, має locus standi у провадженні;*
3. *Оголошує заяви прийнятними;*
4. *Постановляє, що ці заяви свідчать про порушення пункту 1 статті 6 Конвенції у зв'язку з необґрунтованістю або недостатньою вмотивованістю судового рішення;*
5. *Постановляє, що:*
 - (a) *упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;*
 - (b) *із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».*

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «Л.Т. ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF L.T. v. UKRAINE)
(заява № 13459/15)

Стислий виклад рішення від 06 червня 2024 року

У січні 2014 року в присутності безоплатного захисника, якого залучив слідчий, заявниці було пред'явлено обвинувачення в умисному нанесенні легких тілесних ушкоджень іншій особі. За результатами проведеної стаціонарної судово-психіатричної експертизи заявниці комісія психіатрів складала акт, в якому зазначила, що заявниця була нездатною усвідомлювати та контролювати свої дії, а також була недієздатною як під час вчинення кримінального правопорушення, так і під час оцінки її стану, і за станом здоров'я потребувала поміщення до психіатричного закладу зі звичайним наглядом.

Під час підготовчого засідання у Київському районному суді міста Полтави (далі – районний суд) заявниця дізналася, що захисник ознайомився з матеріалами справи за її відсутності і не повідомив її про це. Заявниця неодноразово зверталася до районного суду та до прокуратури із заявою про надання їй дозволу на доступ до матеріалів кримінального провадження. У відповіді прокуратура зазначила, що заявниця мала діяти через свого захисника, оскільки вона була особою, щодо якої було подано клопотання про застосування примусових заходів медичного характеру. Відповіді від районного суду вона не отримала.

Заявниця скаржилася до районного суду на бездіяльність її захисника і відсутність співпраці, а також клопотала про призначення їй іншого захисника. Заявниця також оскаржила висновок судово-психіатричної експертизи та вимагала проведення нової.

Під час судового засідання, де заявницю представляла новий захисник, районний суд задовольнив клопотання прокурора про розгляд справи за відсутності заявниці та зобов'язав заявницю залишити зал суду. Суд ухвалив, що оскільки справа стосувалася застосування примусових заходів медичного характеру, провадження мало проводитися за відсутності заявниці, а її інтереси мала представляти її захисник. Водночас суддя просив захисника не повідомляти заявницю про дату наступного засідання.

Наступне судове засідання районний суд провів без присутності заявниці. Захисник заявниці не оскаржувала допустимість жодного з доказів, не висувала жодних заперечень чи зауважень і залишила ухвалення рішення на розсуд суду. Районний суд постановив ухвалу, в якій на підставі акту судово-психіатричної експертизи встановив, що заявниця не могла бути притягнута до відповідальності за відповідне кримінальне правопорушення і потребувала примусового лікування у психіатричному закладі зі звичайним наглядом. Захисник заявниці не подала апеляційну скаргу на ухвалу.

Заявниця особисто подала апеляційну скаргу на ухвалу суду. Вона стверджувала, що районний суд свавільно видалив її із зали засідання та розглянув справу за її відсутності, позбавивши її можливості подати свої зауваження, допитати свідків і захистити себе особисто, що вона була позбавлена доступу до матеріалів справи і що призначені державою захисники були явно неефективними та відмовилися вжити заходів для захисту її інтересів, у тому числі подати апеляційну скаргу на ухвалу про примусове лікування у психіатричному закладі.

Апеляційний суд Полтавської області (далі – апеляційний суд) ухвалив закрити апеляційне провадження без розгляду справи по суті та встановив, що згідно з українським законодавством у таких справах лише захисник або законний представник заявниці мав право подавати апеляційну скаргу. Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ повернув касаційну скаргу заявниці без розгляду з тих же підстав, що й апеляційний суд.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявниця скаржилася за статтею 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на несправедливість кримінального провадження щодо неї, яке призвело до ухвалення рішення про поміщення її до психіатричного закладу. Заявниця також висунула інші скарги за пунктами 1 і 4 статті 5 Конвенції та статтею 2 Протоколу № 7 до Конвенції на відсутність доступу до апеляційного оскарження у кримінальному провадженні щодо неї, що її поміщення до психіатричного закладу було незаконним і вона не мала можливості ініціювати перегляд законності такого поміщення до психіатричного закладу.

Розглянувши скарги заявниці Європейський суд звернув увагу, що хоча згідно з національним законодавством у редакції, чинній на момент подій, присутність заявниці у судовому засіданні не

була обов'язковою, така присутність передбачалася, якщо стан здоров'я дозволяв їй брати ефективну участь у провадженні. Європейський суд зазначив, що для справедливості провадження було необхідним, щоб заявниця була присутня у засіданні та мала можливість брати в ньому участь разом зі своїм захисником і що присутність лише захисника під час провадження не могла компенсувати відсутність у заявниці можливості викласти свою позицію у суді.

Європейський суд зауважив, що обидва захисники були по суті пасивними і не діяли в найкращих інтересах заявниці, попри той факт, що сама заявниця послідовно заперечувала обвинувачення та оскаржувала результати судово-психіатричної експертизи, а також спосіб її проведення. До того ж у цій справі захисник заявниці не лише не подала апеляційну скаргу, але й підтримала прокурора, виступаючи за закриття апеляційного провадження, ініційованого самою заявницею, попри важливість предмета спору для заявниці та наявність очевидних підстав для оскарження. З огляду на наведене Європейський суд дійшов висновку, що надана заявниці правова допомога була серйозно та явно недостатньою, що недоліки отриманої заявницею правової допомоги завдали шкоду з огляду на відсутність у заявниці можливості виправити чи будь-яким чином зменшити негативний вплив такої допомоги на результат провадження щодо неї.

Європейський суд вказав, що оскільки заявниця не мала можливості подати апеляційну скаргу особисто, а захисник заявниці також не подала апеляційну скаргу всупереч бажанню заявниці – заявниця не мала доступу до цього засобу юридичного захисту і це мало незворотні наслідки для результату провадження та її прав.

Європейський суд, беручи до уваги всі зазначені фактори, зокрема необґрунтоване видалення заявниці із залу суду першої інстанції в поєднанні з наданою їй неефективною правовою допомогою, і відсутністю будь-якого належного обґрунтування ненадання їй можливості особисто подати апеляційну скаргу у кримінальному провадженні щодо неї, дійшов висновку, що права заявниці були порушені такою мірою, що це підірвало загальну справедливість провадження та констатував порушення пункту 1 і підпункту «с» пункту 3 статті 6 Конвенції.

Щодо інших скарг заявниці, Європейський суд дійшов висновку, що він розглянув основні юридичні питання, порушені в цій справі, і немає потреби в окремому розгляді прийнятності та суті цих скарг.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Оголошує* прийнятною скаргу за статтею 6 Конвенції на справедливість кримінального провадження з огляду на відсутність заявниці у судових засіданнях, низьку якість наданої правової допомоги та відсутність доступу до апеляційного оскарження;
2. *Постановляє*, що було порушено пункт 1 і підпункт «с» пункту 3 статті 6 Конвенції;
3. *Постановляє*, що немає потреби розглядати прийнятність та суть скарг за статтею 5 Конвенції та статтею 2 Протоколу № 7 до Конвенції;
4. *Постановляє*, що:
 - (а) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач повинна сплатити заявниці такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:
 - (i) 5 400 (п'ять тисяч чотириста) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди;
 - (ii) 3 800 (три тисячі вісімсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися заявниці, в якості компенсації судових та інших витрат, які мають бути сплачені безпосередньо на рахунок, вказаний паном Левицьким;
 - (iii) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
5. *Відхиляє* решту вимог заявниці щодо справедливої сатисфакції».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «РИТІКОВ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF RYTIKOV v. UKRAINE)
(заява № 52855/19)

Стислий виклад рішення від 23 травня 2024 року

11 липня 2019 року в межах кримінального провадження після закінчення обшуку у номері готелю, в якому на той момент проживав заявник, слідчий, без передньої ухвали суду затримав заявника за підозрою у зберіганні, збуті та розповсюдженні матеріалів порнографічного характеру, вчиненому за попередньою змовою групою осіб. У протоколі затримання було наведено посилання на частину першу статті 208 Кримінального процесуального кодексу України 2012 року (далі – КПК України), жодних інших деталей у протоколі затримання наведено не було.

12 липня 2019 року прокурор звернувся до місцевого суду з клопотанням про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання заявника під вартою. Того ж дня районний суд відмовив у задоволенні зазначеного клопотання та помістив заявника під домашній арешт у нічний період доби, посилаючись на те, що не було достатніх підстав, тримати заявника під вартою. Згодом суд змінив запобіжний захід заявника на звільнення під особисте зобов'язання.

У липні 2019 року заявник подав цивільний позов проти посадових осіб Служби безпеки України (далі – СБУ), які проводили прес-конференцію у зв'язку з кримінальним провадженням щодо заявника, вимагаючи захистити його честь, гідність та ділову репутацію й спростувати недостовірну інформацію. Шевченківський районний суд м. Києва задовольнив цивільний позов заявника, встановивши, що твердження, згадані працівниками СБУ на пресконференції, були недостовірними та такими, що ганьбили його честь і гідність, та зобов'язав СБУ опублікувати відомості про ухвалені рішення суду та спростувати поширену нею недостовірну інформацію про заявника. Апеляційний та касаційний суди залишили рішення суду першої інстанції без змін. Заявник не вимагав відшкодування шкоди у зазначеному провадженні.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за пунктом 1 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), що його затримання було незаконним, за пунктом 5 статті 5 Конвенції, що у нього не було забезпеченого правовою санкцією права на відшкодування у зв'язку з його незаконним затриманням і триманням під вартою, а також за пунктом 2 статті 6 Конвенції, що було порушено його право вважатися невинуватим.

Розглянувши скаргу заявника за пунктом 1 статті 5 Конвенції Європейський суд зазначив, що в протоколі затримання, як підстава для затримання заявника без попередньої ухвали суду, цитувалася частина перша статті 208 КПК України, яка встановлює винятки із загального правила про необхідність ухвали суду для затримання особи. Крім того, конкретні підстави, що виправдовують застосування одного з винятків, які вичерпно перераховані в цьому положенні, мають бути однозначно встановлені під час застосування такого заходу, проте ні протокол затримання, ні протокол обшуку не містили конкретної інформації та не посилалися на будь-які конкретні обставини для пояснення, який злочин вчинив заявник перед своїм затриманням, або які ознаки чітко вказували на те, що він щойно вчинив злочин. Тому не можна було стверджувати, що органи державної влади стикнулися з невідкладною ситуацією, яка підпадала під один з винятків за частиною першою статті 208 КПК України.

Беручи до уваги наведені міркування, Європейський суд дійшов до висновку, що затримання і тримання заявника під вартою у період з 11 до 12 липня 2019 року на підставі рішення слідчого було несумісним з вимогами Конвенції, та констатував порушення пункту 1 статті 5 Конвенції.

Стосовно скарги заявника за пунктом 5 статті 5 Конвенції Європейський суд зазначив, що поки тримання заявника під вартою формально відповідає вимогам національного законодавства, він не може вимагати відшкодування шкоди у зв'язку з цим на національному рівні. Крім того, в Україні немає передбаченої законодавством процедури для подання позову з метою отримання відшкодування шкоди за позбавлення свободи, яке Європейський суд визнав таким, що порушує одне з положень Конвенції. Європейський суд дійшов до висновку, що у цій справі не був дотриманий принцип щодо ефективного користування правом на відшкодування повинно забезпечуватися з достатнім рівнем визначеності та констатував порушення пункту 5 статті 5 Конвенції.

Розглянувши скаргу заявника за пунктом 2 статті 6 Конвенції Європейський суд дійшов до висновку, що заявник достатньою мірою не висунув питання про стверджуване порушення

презумпції невинуватості шляхом використання кримінально-правових або цивільно-правових засобів юридичного захисту та відхилив цю частину заяви відповідно до пунктів 1 і 4 статті 35 Конвенції у зв'язку з невичерпанням національних засобів юридичного захисту.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Оголошує* прийнятними скарги за пунктами 1 і 5 статті 5 Конвенції щодо законності затримання заявника без попередньої ухвали суду та відсутності забезпеченого правовою санкцією права на відшкодування у зв'язку з його незаконним затриманням і триманням під вартою, а решту скарг у заяві – неприйнятними;
2. *Постановляє*, що було порушено пункт 1 статті 5 Конвенції;
3. *Постановляє*, що було порушено пункт 5 статті 5 Конвенції;
4. *Постановляє*, що;
 - (a) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції держава-відповідач повинна сплатити заявнику 1 800 (одна тисяча вісімсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди; ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
5. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «СПАРИШ ТА КУЦМАНД ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF SPARYSH AND KUTSMAND v. UKRAINE)
(Заяви № 49709/18 та № 49870/18)

Стислий виклад рішення від 12 вересня 2024 року

У період з квітня до листопада 2017 року та з листопада 2017 року до вересня 2019 року заявники трималися під вартою у Харківському слідчому ізоляторі № 27 та Дніпровській установі виконання покарань № 4 відповідно.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за статтями 3 та 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на неналежні умови тримання їх під вартою та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим. Заявники висунули інші скарги за статтями 3, пунктами 1, 3 та 5 статті 5, пунктом 1 статті 6 та 13 Конвенції на неналежні умови їхнього перевезення та використання металевих кліток у залах судових засідань, незаконне затримання без постанови суду, відсутність відповідних та достатніх підстав для затримання, надмірну тривалість кримінального провадження та відсутність ефективних засобів юридичного захисту у зв'язку з цим.

Розглянувши скарги заявників на неналежні умови тримання їх під вартою та відсутність ефективних засобів юридичного захисту у зв'язку з цим, Європейський суд зазначив, що наведений заявниками у їхніх формулярах заяв правдоподібний і досить детальний опис умов тримання під вартою, які, як стверджується, принижували гідність, був значною мірою підтверджений долученими фотографіями, показаннями та практикою Європейського суду стосовно відповідних установ.

Європейський суд зауважив, що Уряд не надав жодних первинних доказів, в яких наводилися б плани розміщення камер та фактична кількість ув'язнених у конкретні періоди тримання заявників у Харківському слідчому ізоляторі № 27, а також Уряд не повідомив про відсутність таких документів. Знищення відповідних записів після закінчення однорічного строку зберігання, як це відбулося у цій справі стосовно Дніпровського слідчого ізолятора № 4, саме собою не може розглядатися як задовільне пояснення. Європейський суд зазначив, що цей термін є коротшим, ніж строк позовної давності для подання позовів про відшкодування шкоди згідно з національним законодавством, якщо такий засіб юридичного захисту стане ефективним в Україні. Крім того, використання паперових документів та їхнє знищення шляхом спалювання після закінчення строку зберігання не відповідає вимогам цифрової ери.

Також Європейський суд погодився з аргументом заявників, що документи, пов'язані з умовами тримання під вартою, або не були надані, або стосувалися значно пізнішого періоду після тримання заявників там під вартою.

Розглянувши всі надані йому матеріали, Європейський суд дійшов висновку, що в цій справі умови тримання заявників під вартою були неналежними та заявники не мали у своєму розпорядженні ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цими скаргами.

Стосовно інших скарг заявників Європейський суд, розглянувши всі наявні у нього матеріали, дійшов висновку, що вони також свідчать про порушення Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* заяви прийнятними;
3. *Постановляє*, що ці заяви свідчать про порушення статей 3 і 13 Конвенції у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту;
4. *Постановляє*, що ці заяви свідчать про порушення статей 3 і 13 Конвенції у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту;
5. *Постановляє*, що:

- (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
- (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ВЛАДИКА ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF VLADYKA AND OTHERS v. UKRAINE)

(Заява № 26341/17 та 3 інші заяви)

Стислий виклад рішення від 04 липня 2024 року

У цій справі заявники стверджували, що зазнали жорстокого поводження з боку приватних осіб та, в подальшому, за вказаними фактами не було проведено ефективного розслідування.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за статтею 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на непроведення ефективного розслідування жорстокого поводження, вчиненого приватними особами, або за обставин, які виключають причетність представників держави. Заявник у заяві № 32046/18 висунув інші скарги, які також порушували питання за Конвенцією з огляду на відповідну усталену практику Європейського суду

Розглядаючи скарги заявників Європейський суд зазначив, що стаття 3 Конвенції вимагає від органів державної влади проведення ефективного офіційного розслідування стверджуваного жорстокого поводження, навіть якщо таке поводження було вчинено приватними особами.

Європейський суд під час розгляду фактів справ заявників вказав, що органи державної влади, які були уповноважені порушити та розслідувати кримінальні провадження, насправді не намагалися оперативно та ретельно розслідувати їх, встановити факти та за потреби притягнути до відповідальності винних осіб.

Посилаючись на свою попередню практику у справах проти України, Європейський суд дійшов висновку, що проведене у цих справах розслідування не відповідало критеріям ефективності та констатував порушення процесуального аспекту статті 3 Конвенції.

Розглянувши інші скарги заявника у заяві № 32046/18, Європейський суд дійшов висновку, що вони також свідчать про порушення Конвенції у контексті його висновків у рішеннях у справах проти України.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* заяви прийнятними;
3. *Постановляє*, що ці заяви свідчать про порушення статті 3 Конвенції у зв'язку з непроведенням ефективного розслідування жорстокого поводження, вчиненого приватними особами, або за обставин, які виключають причетність представників держави;
4. *Постановляє*, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю в додатку);
5. *Постановляє*, що:
 - (а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
6. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції у заяві № 26341/17».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ГАНУЩАК ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF GANUSHCHAK v. UKRAINE)
(Заява № 40776/16)

Стислий виклад рішення від 29 серпня 2024 року

Після окупації у 2014 році Криму російською федерацією усі особи, які подорожували на Кримський півострів або поверталися з нього, мали перетнути українські пункти пропуску на материковій частині.

У травні 2015 року заявник виїхав з України до росії на автомобілі, а в'їхав на територію України через поромну переправу у місті Керч у липні 2015 року. У пункті пропуску працівники прикордонної служби склали на заявника два протоколи про адміністративне правопорушення щодо нього у зв'язку з незаконним перетином кордону та переміщенням товарів – автомобіля, яким керував заявник – поза митним контролем. Заявник оскаржив ці протоколи. Під час провадження в національних судах заявник також стверджував, що автомобіль, який належав його синові, був для особистого користування і тому не підпадав під категорію «товари», а отже не становив собою об'єкт правопорушення, передбаченого статтею 482 Митного кодексу України. На підтримку цього твердження заявник посилався на висновок Апеляційного суду Херсонської області (далі – апеляційний суд) в його остаточній постанові у справі, пов'язаній з подібними фактами.

У липні 2015 року Каланчацький районний суд визнав заявника винним у незаконному перетині кордону та у зв'язку з цим наклав штраф у розмірі 1 700 українських гривень.

У грудні 2015 року Суворовський районний суд міста Херсона закрити провадження у справі про адміністративне правопорушення, пов'язане з транспортним засобом, у зв'язку з відсутністю в діях заявника складу адміністративного правопорушення. Районний суд встановив відсутність предмета злочину, передбаченого статтею 482 Митного кодексу України, оскільки автомобіль, яким керував заявник, був транспортним засобом особистого користування у розумінні митного законодавства, а не «товаром» або «транспортним засобом комерційного призначення», як припустили працівники митниці.

Остаточною постановою від 14 січня 2016 року апеляційний суд скасував постанову суду першої інстанції та залишив без змін рішення працівників митниці. Апеляційний суд встановив, що заявник вчинив правопорушення, передбачене статтею 482 Митного кодексу України, та постановив конфіскувати транспортний засіб заявника та сплатити штраф у розмірі вартості автомобіля (77 422,50 грн; приблизно 3 020 євро на момент подій), як це передбачала обов'язкова санкція відповідної статті Митного кодексу України.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на незаконне та непропорційне покарання у вигляді конфіскації і штрафу, накладене на нього за порушення митних правил, а саме, ввезення автомобіля в Україну через закритий пункт пропуску в Криму.

Розглядаючи справу заявника, Європейський суд зазначив, що суди першої та другої інстанцій дійшли протилежних висновків стосовно питання, чи охоплювало поняття товарів у статті 482 Митного кодексу України транспортні засоби особистого користування, і, таким чином, чи застосовувалася ця стаття до дій заявника. Європейський суд вказав, що наведені заявником приклади постанов національних судів свідчать, що у самому апеляційному суді не було згоди стосовно цього питання, а постанова апеляційного суду від 14 січня 2016 року суперечить низці його попередніх остаточних постанов, у яких він підтверджував, за майже ідентичних обставин, що транспортний засіб особистого користування не мав розглядатися як «товар» у розумінні статті 482 Митного кодексу України. Попри безпосереднє посилання заявника на одну з таких постанов, апеляційний суд не надав жодних роз'яснень, чому він дійшов іншого висновку в цій справі.

Європейський суд дійшов висновку, що розбіжності у практиці з цього питання достатньо для встановлення за обставин цієї справи, що заявник не міг передбачити оскаржуване втручання у вигляді постанови апеляційного суду від 14 січня 2016 року та його наслідки, а тому воно було

несумісним із принципом законності, закріпленим у статті 1 Першого протоколу до Конвенції. Як результат Європейський суд констатував порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* заяву прийнятною;
2. *Постановляє*, що було порушено статтю 1 Першого протоколу до Конвенції;
3. *Постановляє*, що встановлення порушення саме собою становить достатню справедливу сатисфакцію будь-якої моральної шкоди, завданої заявнику;
4. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:
 - (i) 2 007 (дві тисячі сім) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування матеріальної шкоди;
 - (ii) 1 000 (одна тисяча) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися заявнику, в якості компенсації судових та інших витрат, ця сума має бути сплачена на банківський рахунок пана Б. Фокія;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
5. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «БУРДА ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF BURDA AND OTHERS v. UKRAINE)

(Заява № 43007/13 та 11 інших заяв)

Стислий виклад рішення від 05 вересня 2024 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 1 статті 6 та статтею 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на надмірну тривалість цивільних проваджень та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд дійшов висновку, що тривалість проваджень на національному рівні у цих справах була надмірною і не відповідала вимозі «розумного строку» та, що у заявників не було ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цими скаргами та констатував порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. *Вирішує* об'єднати заяви;

2. *Оголошує* заяви прийнятними;

3. *Постановляє*, що ці заяви свідчать про порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю цивільних проваджень та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту;

4. *Постановляє*, що:

(a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «БУГЛОВ ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF BUGLOV AND OTHERS v. UKRAINE)
(Заява № 28467/18 та 6 інших заяв)

Стислий виклад рішення від 18 липня 2024 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 1 статті 6 та статтею 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на надмірну тривалість цивільних проваджень та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд дійшов висновку, що тривалість судового розгляду у цих справах була надмірною і не відповідала вимозі «розумного строку» та, що у заявників не було ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цими скаргами та констатував порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* заяви прийнятними;
3. *Постановляє*, що ці заяви свідчать про порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю цивільних проваджень та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту;
4. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ПІНЧУК ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF PINCHUK v. UKRAINE)
(Заява № 72777/13)

Стислий виклад рішення від 12 вересня 2024 року

У період з жовтня до грудня 2012 року заявник, який на той момент був працівником міліції, періодично проходив стаціонарне та амбулаторне лікування в лікарнях м. Житомира.

Чотири рази в жовтні та листопаді 2012 року начальник заявника звертався до відповідних лікарень із запитом про підтвердження факту проходження заявником лікування та повідомлення його точного діагнозу і детальних відомостей щодо стану його здоров'я. У різні дати працівники лікарень надавали відповіді. Щонайменше один із цих листів містив детальний опис стану здоров'я заявника та його діагноз.

У січні 2013 року заявник звернувся з позовом до суду на дії його начальника, стверджуючи, зокрема, що останній незаконно прохав лікарні надати йому медичну інформацію щодо нього. Заявник також зазначив, що він дотримувався необхідних адміністративних формальностей, своєчасно повідомляв своє керівництво про свою відсутність за станом здоров'я та надавав офіційні листки непрацездатності, а тому безпосередні запити до лікарень не були необхідними та порушували норми Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я».

Житомирський окружний адміністративний суд відмовив у задоволенні позову, а Житомирський апеляційний адміністративний суд залишив без задоволення апеляційну скаргу заявника, зазначивши, що така перевірка була результатом реалізації роботодавцем своїх повноважень по підтриманню службової дисципліни. Вищий адміністративний суд України, в свою чергу, також відмовив у відкритті касаційного провадження за касаційною скаргою заявника.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився на порушення статей 6 і 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) у зв'язку з тим, що його роботодавець незаконно збирав конфіденційні медичні дані стосовно нього, а національні суди не навели відповідного та достатнього обґрунтування для залишення без задоволення його позову у зв'язку з цим.

Розглянувши скаргу заявника за статтею 8 Конвенції, Європейський суд дійшов висновку, що направлені начальником заявника запити персоналу лікарень з метою отримання детальної медичної інформації щодо заявника становили втручання у право заявника на повагу до його приватного життя у розумінні статті 8 Конвенції, та констатував порушення цього положення Конвенції.

Щодо скарги заявника за статтею 6 Конвенції Європейський суд зазначив, що він вже розглянув основне юридичне питання, порушене у цій справі, і тому немає потреби розглядати цю скаргу.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* прийнятною скаргу за статтею 8 Конвенції;
2. *Постановляє*, що було порушено статтю 8 Конвенції;
3. *Постановляє*, що немає потреби розглядати питання прийнятності та суті іншої скарги за статтею 6 Конвенції;
4. *Постановляє*, що:
 - (а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:
 - (i) 4 500 (чотири тисячі п'ятсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди;
 - (ii) 387 (триста вісімдесят сім) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися заявнику, в якості компенсації судових та інших витрат;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

5. Відхиляє решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «МИРОНЮК ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF MYRONYUK v. UKRAINE)
(заява № 22566/14)

Стислий виклад рішення від 12 вересня 2024 року

У 2013 році Волинська прокуратура з нагляду за додержанням законів у війсьній сфері (далі – прокуратура) подала позов про виселення заявника, його дружини та чотирьох дітей, стверджуючи, що вони більше не мали законних підстав займати кімнату в гуртожитку для військовослужбовців, оскільки заявника звільнили у запас з військової служби у грудні 2001 року.

У 2001 році, після звільнення заявника, прокуратура вже розглядала їхню ситуацію та вирішила, що вони мали право на кімнату в гуртожитку. Зокрема, застосовне законодавство захищало заявника від виселення як військовослужбовця, який прослужив у збройних силах понад десять років до свого звільнення у запас.

Луцький міськрайонний суд задовольнив позов про виселення, встановивши, що заявник втратив законні підстави займати кімнату в гуртожитку для військовослужбовців у 2001 році, оскільки він був звільнений у запас у зв'язку із набранням чинності вироку суду. Суд також встановив, що норми законодавства, на які посилялися відповідачі щодо строку позовної давності та інших підстав, які забороняли виселення, не застосовувалися до їхньої справи. Апеляційний суд Волинської області залишив це рішення без змін, підтримавши позицію суду першої інстанції. Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ відмовив у відкритті касаційного провадження за касаційною скаргою відповідачів.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за статтею 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на те, що його виселення з державного гуртожитку не було ані законним, ані необхідним.

Розглянувши матеріали факти цієї справи у контексті його усталеної практики, Європейський суд дійшов висновку, що виселення заявника із гуртожитку, який знаходився у державній власності, становило втручання в його право на повагу до його житла.

Європейський суд зазначив, що національні суди ухвалили рішення про виселення заявника та його сім'ї, не проаналізувавши пропорційності цього заходу. У своєму обґрунтуванні суди не розглянули аргументи заявника щодо необхідності його виселення та виселення його неповнолітніх дітей і ніяк не прокоментували твердження заявника, що збереження цього приміщення було життєво важливим питанням для нього та його неповнолітніх дітей.

Враховуючи зазначене, Європейський суд дійшов висновку, що національні органи влади не навели достатні підстави, аби довести існування нагальної суспільної потреби у спірному виселенні або не обґрунтували пропорційність такого виселення у розумінні статті 8 Конвенції та констатував порушення статті 8 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. Оголошує заяву прийнятною;
2. Постановляє, що було порушено статтю 8 Конвенції;
3. Постановляє, що:
 - (а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику 1 200 (одна тисяча двісті) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди; ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
4. Відхиляє решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «КИЛИХЕВИЧ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF KILIKHEVICH v. UKRAINE)
(Заява № 43958/15)

Стислий виклад рішення від 04 липня 2024 року

Заявник тримався під вартою у Київському слідчому ізоляторі в період з 15.02.2015 до 04.04.2015.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за статтями 3 та 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на неналежні умови тримання його під вартою та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим. Заявник також висунув інші скарги за різними статтями Конвенції.

Розглянувши скарги заявника, Європейський суд нагадав, що під час встановлення, чи є умови тримання такими, «що принижують гідність» у розумінні статті 3 Конвенції, серйозний брак простору у в'язничних камерах вважається дуже впливовим чинником та може становити порушення як сам собою, так і в сукупності з іншими недоліками. Посилаючись на свою попередню практику у справах проти України, Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі умови тримання заявників під вартою були неналежними, а також, що заявники не мали у своєму розпорядженні ефективного засобу юридичного захисту та констатував порушення статей 3 і 13 Конвенції.

Розглянувши інші скарги заявника, Європейський суд дійшов висновку, що вони не відповідають критеріям прийнятності, передбаченим статтями 34 та 35 Конвенції, або не виявляють жодних ознак порушення прав і свобод, гарантованих Конвенцією або протоколами до неї та відхилив цю частину заяви на підставі пункту 4 статті 35 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* прийнятними скарги щодо неналежних умов тримання під вартою та відсутності у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту, а решту скарг у заяві – непринятними;
2. *Постановляє*, що ці скарги свідчать про порушення статей 3 і 13 Конвенції у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту;
3. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику суму, зазначену в таблиці у додатку; ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «КОРИТКО ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF KORYTKO AND OTHERS v. UKRAINE)
(заяви № 35716/16 та 2 інші заяви)

Стислий виклад рішення від 04 липня 2024 року

Під час тримання під вартою в установах виконання покарань заявники страждали на серйозні захворювання, які впливали на їхнє повсякденне життя.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржились за статтею 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на ненадання їм належної медичної допомоги під час тримання під вартою. Заявники у заявах № 35716/16 та № 29024/18 також скаржились за статтею 5 Конвенції з огляду на усталену практику Європейського суду. Заявник у заяві № 29024/18 висунув інші скарги за положеннями Конвенції.

Розглянувши скарги заявників та пославшись на свою попередню практику у справах проти України, Європейський суд підкреслив, що медична допомога, яка надається в установах виконання покарань, має відповідати тому рівню допомоги, яку державні органи зобов'язалися надавати для всього населення. Зважаючи на свою практику з цього питання, Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі заявники не отримали належної медичної допомоги під час тримання під вартою, і констатував порушення статті 3 Конвенції.

Розглянувши інші скарги заявників у заявах № 35716/16 та № 29024/18, Європейський суд дійшов висновку, що вони також свідчать про порушення Конвенції у контексті його висновків в рішеннях у справах проти України.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. Вирішує об'єднати заяви;

2. Оголошує прийнятними скарги щодо ненадання органами державної влади заявникам належної медичної допомоги під час тримання під вартою та інші скарги за усталеною практикою Суду, як зазначено у таблиці в додатку, а решту скарг у заяві № 29024/18 – неприйнятними;

3. Постановляє, що ці скарги свідчать про порушення статті 3 Конвенції у зв'язку з ненаданням належної медичної допомоги під час тримання під вартою;

4. Постановляє, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю в додатку);

5. Постановляє, що:

(a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені у таблиці в додатку, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «СИРИЦЯ ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF SYRYTSYA AND OTHERS v. UKRAINE)

(заява № 18261/23 та 2 інші заяви)

Стислий виклад рішення від 05 вересня 2024 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 3 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на надмірну тривалість тримання їх під вартою під час досудового розслідування. Заявники у заявах № 18261/23 та № 30755/23 висунули інші скарги за пунктом 4 статті 5 Конвенції на надмірну тривалість перегляду законності тримання їх під вартою.

Розглянувши всі наявні в нього матеріали та з огляду на свою практику Європейський суд встановив, що у цій справі тривалість тримання заявників під вартою під час досудового розслідування була надмірною та констатував порушення пункту 3 статті 5 Конвенції.

Стосовно скарг у заяві № 18261/23 Європейський суд дійшов висновку, що вони також свідчать про порушення Конвенції у контексті його висновків в рішеннях у справах проти України.

Додаткові скарги у заяві № 30755/23 Європейський суд відхилив на підставі пункту 4 статті 35 Конвенції, оскільки вони не відповідають критеріям прийнятності, передбаченими статтями 34 та 35 Конвенції, та не виявляють жодних ознак порушення прав і свобод, гарантованих Конвенцією або протоколами до неї.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* прийнятними скарги на надмірну тривалість тримання під вартою під час досудового розслідування та інші скарги за усталеною практикою суду, зазначені у таблиці в додатку, а решту скарг у заяві № 30755/23 – неприйнятними;
3. *Постановляє*, що ці скарги свідчать про порушення пункту 3 статті 5 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю тримання під вартою під час досудового розслідування;
4. *Постановляє*, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю в додатку);
5. *Постановляє*, що:
 - (а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «МАТЮШОНОК ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF MATYUSHONOK v. UKRAINE)

(Заява № 34590/06)

Стислий виклад рішення від 11 липня 2024 року

Апеляційний суд Автономної Республіки Крим визнав заявника та трьох інших осіб винними у вчиненні двох епізодів умисного вбивства за попередньою змовою групою осіб і пов'язаного з цим злочину. Їм було обрано покарання у виді довічного позбавлення волі з конфіскацією усього належного їм майна, а також вони були зобов'язані спільно виплатити відшкодування шкоди потерпілим.

Заявник, його захисник і мати заявника, подали касаційні скарги, оскаржуючи суворість покарання та вимагаючи врахувати щире каяття заявника, його вік та інші обставини, і замінити довічне позбавлення волі позбавленням волі на певний строк. Прокурор також просив Верховний Суд України замінити довічне позбавлення волі всім обвинуваченим позбавленням волі на певний строк.

Верховний Суд України розглянув справу в присутності прокурора, заявника, його співобвинувачених і захисника та залишив без змін суть вироку апеляційного суду. Ця ухвала стала остаточною.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за статтею 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на систематичне жорстоке поводження з ним під час тримання під вартою та не проведення ефективного розслідування у зв'язку з цим; пунктами 1 і 3 статті 6 Конвенції на несправедливий вирок суду у зв'язку з надмірно суворим покаранням, обраним Верховним Судом України, який не розглянув аргументи стосовно обрання більш м'якого покарання за відсутності захисника заявника. Заявник також висунув інші скарги за статтями 3, 8, 13 і 34 Конвенції.

Розглянувши скарги заявника Європейський суд зазначив, що розслідування на національному рівні не вказувало на серйозні спроби перевірити твердження заявника про жорстоке поводження, зокрема, вони були розглянуті винятково в межах дослідчих перевірок, що не відповідає принципам ефективного засобу юридичного захисту, оскільки слідчий може вживати лише обмежений перелік дій, а потерпілий не має офіційного статусу, тобто його ефективна участь у процедурі виключена. Крім того, Європейський суд зауважив, що з 2003 року до 2010 року органи державної влади не призначали судово-медичну експертизу заявника, попри численні скарги заявника на побиття. Європейський суд визнав, що розслідування скарг заявника на жорстоке поводження не відповідало вимогам статті 3 Конвенції, і держава несе відповідальність за зазначене заявником поводження, яке можна охарактеризувати як нелюдське та таке, що принижує гідність та констатував порушення матеріального і процесуального аспекту статті 3 Конвенції.

Розглянувши скаргу заявника на несправедливість провадження Європейський суд зазначив, що заявнику було обрано покарання, яке було у переліку видів покарань, передбачених за вчинений злочин. Європейський суд зауважив, що у цій справі не можна стверджувати, що інтереси заявника не були представлені під час провадження у Верховному Суді України, або що відсутність захисника у засіданні завдала незворотної шкоди правам заявника на захист або справедливість судового розгляду та відхилив цю частину заяви відповідно до пунктів 3 і 4 статті 35 Конвенції як явно необґрунтовану.

Щодо інших скарг заявника Європейський суд дійшов висновку, що ці скарги також свідчать про порушення Конвенції у контексті його висновків в рішеннях у справах проти України.

Щодо скарги заявника на неналежні умови тримання під вартою під час перевезення між установами, неналежну медичну допомогу, а також, що органи державної влади не надсилали частину його кореспонденції, Європейський суд вважає, що він розглянув основні юридичні питання, порушені у справі, і тому немає потреби у винесенні окремого рішення щодо прийнятності та суті цієї частини заяви.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Оголошує* прийнятними скарги на стверджуване жорстоке поводження із заявником, непроведення ефективного розслідування у зв'язку з цим та інші скарги за ustalеною практикою Суду (як наведено в таблиці у додатку), а скаргу на несправедливий судовий розгляд – непринятною;
2. *Постановляє*, що було порушено як матеріальний, так і процесуальний аспекти статті 3 Конвенції у зв'язку зі скаргами, висунутими заявником на стверджуване жорстоке поводження під час тримання його під вартою;
3. *Постановляє*, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за ustalеною практикою Суду (див. таблицю у додатку);
4. *Постановляє*, що немає потреби розглядати питання прийнятності та суті інших скарг за статтями 3 і 8 Конвенції;
5. *Постановляє*, що:
 - (а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику 15 600 (п'ятнадцять тисяч шістсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди; ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
6. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ГАВРИЛЮК ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF GAVRYLYUK v. UKRAINE)
(Заяви № 19612/23 та 33083/23)

Стислий виклад рішення від 05 вересня 2024 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за пунктом 1 статті 6 та статтею 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на надмірну тривалість кримінального провадження та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим.

Розглянувши всі надані йому матеріали, Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі тривалість провадження на національному рівні була надмірною і не відповідала вимозі «розумного строку» та, що у заявника не було ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим та констатував порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції.

Стосовно інших скарг заявника Європейський суд дійшов висновку, що вони також свідчать про порушення Конвенції у контексті його висновків у рішеннях у справах проти України.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. *Вирішує* об'єднати заяви;

2. *Оголошує* заяви прийнятними;

3. *Постановляє*, що було порушено пункт 1 статті 6 та статтю 13 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю кримінального провадження та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим;

4. *Постановляє*, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю в додатку);

5. *Постановляє*, що:

(а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику суми, зазначені у таблиці в додатку, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;

(б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ШПИТАЛЬНИЙ ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF SHPYTALNYY AND OTHERS v. UKRAINE)
(Заява № 52921/21 та 5 інших заяв)

Стислий виклад рішення від 05 вересня 2024 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 1 статті 6 та статтею 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на надмірну тривалість кримінальних проваджень та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим. У заявах № 52921/21 та № 10054/23 заявники також висунули інші скарги за статтею 2 Протоколу № 4 до Конвенції стосовно надмірної тривалості застосування до них підписки про невиїзд.

Європейський суд, розглянувши всі надані йому матеріали, дійшов висновку, що у цих справах тривалість проваджень на національному рівні була надмірною і не відповідала вимозі «розумного строку», а у заявників не було ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цими скаргами. Враховуючи зазначене, Європейський суд констатував порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції.

Розглянувши інші скарги заявників у заявах № 52921/21 та № 10054/23 Європейський суд дійшов висновку, що вони також свідчать про порушення Конвенції у контексті його висновків у рішеннях у справах проти України.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *«Вирішує об'єднати заяви;*
2. *Оголошує* заяви прийнятними;
3. *Постановляє, що ці заяви свідчать про порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю кримінальних проваджень та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту;*
4. *Постановляє, що було порушено Конвенцію та Протоколи до неї у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю у додатку);*
5. *Постановляє, що:*
 - (a) *упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені у таблиці в додатку, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;*
 - (b) *із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».*

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ДЕРГАЧ ТА ФІЛІПОВ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF DERGACH AND FILIPPOV v. UKRAINE)
(Заяви № 205/22 та № 27823/23)

Стислий виклад рішення від 18 липня 2024 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 3 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на надмірну тривалість тримання їх під вартою під час досудового розслідування. Заявники висунули інші скарги за статтями 6 та 13 Конвенції з огляду на відповідну усталену практику Європейського суду. У заяві № 205/22 заявник також висунув інші скарги за різними статтями Конвенції.

Розглянувши всі наявні в нього матеріали та з огляду на свою практику Європейський суд встановив, що у цій справі тривалість тримання заявників під вартою під час досудового розслідування була надмірною та констатував порушення пункту 3 статті 5 Конвенції.

Стосовно скарг заявників за статтями 6 та 13 Конвенції Європейський суд дійшов висновку, що вони також свідчать про порушення Конвенції у контексті його висновків в рішеннях у справах проти України.

Також Європейський суд дійшов висновку, що інші скарги у заяві № 205/22 не відповідають критеріям прийнятності або не виявляють жодних ознак порушення прав і свобод, гарантованих Конвенцією або протоколами до неї, і відхилив їх на підставі пункту 4 статті 35 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* прийнятними скарги на надмірну тривалість тримання під вартою під час досудового розслідування та інші скарги за усталеною практикою Суду, зазначені у таблиці в додатку, а решту скарг у заяві № 205/22 – неприйнятними;
3. *Постановляє*, що ці заяви свідчать про порушення пункту 3 статті 5 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю тримання під вартою під час досудового розслідування;
4. *Постановляє*, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю в додатку);
5. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ЛЮБОМИРЧЕНКО ТА РИШКО ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF LYUBOMYRCHENKO AND RYSHKO v. UKRAINE)
(Заяви № 13306/23 та 15079/23)

Стислий виклад рішення від 04 липня 2024 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 3 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на надмірну тривалість тримання їх під вартою під час досудового розслідування. Заявники висунули інші скарги, які також порушували питання за Конвенцією.

Розглянувши всі наявні в нього матеріали та з огляду на свою практику Європейський суд встановив, що у цій справі тривалість тримання заявників під вартою під час досудового розслідування була надмірною та констатував порушення пункту 3 статті 5 Конвенції.

Стосовно інших скарг заявників Європейський суд дійшов висновку, що вони також свідчать про порушення Конвенції у контексті його висновків у рішеннях у справах проти України.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* заяви прийнятними;
3. *Постановляє*, що ці заяви свідчать про порушення пункту 3 статті 5 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю тримання під вартою під час досудового розслідування;
4. *Постановляє*, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю у додатку);
5. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.